

BUTLLETÍ

ARXIU HISTÒRIC DE LLEIDA

65 ANYS DE L'ARXIU HISTÒRIC DE LLEIDA. LA TERCERA JOVENTUT D'UN EQUIPAMENT OBERT A LA CIUTADANIA

El passat 2017 l'Arxiu Històric [provincial] de Lleida complia 65 anys, ja que es va crear el 26 de febrer de 1952 sota la dependència del Ministeri d'Educació Nacional, inicialment per a acollir els protocols notariaus de més de 100 anys, la documentació històrica de les Audiències i Jutjats, de la Delegació d'Hisenda i altres dependències oficials de la província.

I aquest 2018 tornarem a estar d'aniversari, ja que un cop creat l'Arxiu s'inaugura el 13 de maig de 1953, sota les ordres de l'arxivera Manuela Rodríguez López-Cordón.

La seva primera ubicació fou la primera planta de l'antic convent de dominics d'El Roser, al carrer Cavallers de Lleida, on compartia espai i direcció amb la Biblioteca Pública.

Posteriorment es va construir un nou edifici a la part posterior d'El Roser, que aplegava tots dos equipaments, arxiu i biblioteca, sota la denominació de "Casa de Cultura", inaugurat el 1970.

L'Arxiu va romandre en aquest edifici fins el 2005, moment en què es va inaugurar el nou arxiu al solar que havia ocupat l'antiga impremta provincial, entre el carrer Governador Montcada i Lluís Besa, obra dels arquitectes Josep Benedito i Santi Orteu.

L'any 1981, amb els traspasos de competències de l'Estat a la Generalitat de Catalunya, el Departament de Cultura va assumir la gestió de l'Arxiu, que, actualment forma part de la Xarxa d'Arxius Comarcals de la Generalitat de Catalunya, i actua també com a Arxiu Comarcal del Segrià.

Si fóssim persones, tot just ens jubilaríem, però nosaltres estem començant una nova etapa engrescadora. Al llarg de tots aquests anys, hem passat de ser un punt de trobada d'erudits i estudiosos, a obrir-nos a tota la ciutadania. Si el 1953 el bisbe de Lleida, Aurelio del Pino, afirmava que l'arxiu era un "focus de cultura cristiana que permetia reconstituir (...) el significat de la nostra Història", actualment, amb la progressiva implantació de l'administració

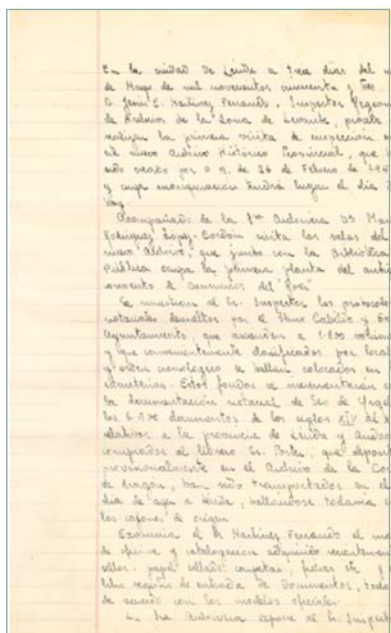
SUMARI

65 anys de l'Arxiu Històric de Lleida. La tercera joventut d'un equipament obert a la ciutadania 1- 2

De visita a l'Arxiu Històric.. 3 - 5

Un any de presència a les xarxes socials.....6 - 7

65 ANYS DE L'ARXIU HISTÒRIC DE LLEIDA. LA TERCERA JOVENTUT D'UN EQUIPAMENT OBERT A LA CIUTADANIA

electrònica i la consagració del dret dels ciutadans a comunicar-se amb les administracions públiques a través de mitjans electrònics, ens trobem davant un nou escenari que es concreta en el fet de promocionar les condicions per a que la llibertat i la igualtat dels ciutadans siguin reals i efectives. D'altra banda, la llei de transparència, accés a la informació pública i bon govern, en tant que principis bàsics que permeten avaluar la qualitat democràtica del funcionament de les administracions públiques, permeten que l'Arxiu deixi de

ser aquell espai només apte per als investigadors.

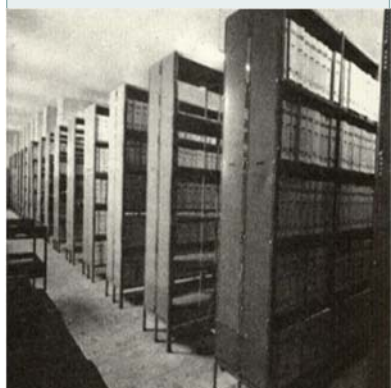
I com a part d'aquesta obertura a la ciutadania, i sense deixar de fer les funcions tradicionals de tot arxiu (conservar, servir, difondre), volem ressaltar el suport que tot just hem començat a donar als Ajuntaments de la comarca del Segrià. En tant que Arxiu Comarcal del Segrià, i tal com disposa la llei que ens regula, hem de donar suport als municipis de la comarca que no disposen d'arxiu propi (els municipis de menys de 10.000 habitants no hi estan obligats), per

"Volem ressaltar el suport que tot just hem començat a donar als Ajuntaments de la comarca del Segrià."

ajudar-los a donar compliment a la legislació vigent en matèria de gestió documental.

Vàrem començar amb l'Ajuntament d'Almenar, que l'any 2013 ens va cedir en comodat la seva documentació. El fons municipal d'Almenar està conformat majoritàriament per documentació textual dels s. XIX a XXI, essent el document més antic que es conserva un pergami de l'any 1151, vulgarment anomenat "la Pell" que és la carta de donació de Ramon Berenguer IV de la sèquia de Pinyana, quatre anys després de la conquesta del territori. Tot just hem acabat de descriure aquesta documentació, que en total ocupa uns 234 metres lineals de prestatgeria (unes 2345 caixes i llibres), i que està a l'abast tant de l'Ajuntament com dels ciutadans del municipi, sempre respectant les limitacions a l'accés que normativament existeixen (en cas de contenir, per exemple, dades que afecten la intimitat).

Un any després, l'Ajuntament d'Alguaire ens cedia també la seva documentació. En aquest cas, a l'abril de 2017 hem començat els treballs per a dur la documentació municipal a l'Arxiu. Hem començat per la documentació de l'antiga Cambra Agrària Local d'Alguaire, una documentació que no forma part del fons municipal, però que encara es conservava a les dependències municipals, i que completarà la resta de documentació dels fons de les Cambres Agràries Locals del Segrià que ja conservem a l'Arxiu. Un cop ens arribi la documentació a l'Arxiu, ens posarem a descriure-la, tal com ja hem fet amb la documentació de l'Ajuntament d'Almenar.

D'altra banda, el 2016 es va afegir l'Ajuntament d'Aitona, amb qui es va signar un contracte de cessió de part de la seva documentació que en breu es començarà a tractar.

Finalment, com a signe evident del canvi que experimenta l'Arxiu, també som presents a les xarxes socials, amb la intenció de donar a conèixer tant la feina que fem a l'Arxiu, com els fons i documents que conservem, a través de la construcció de petites històries que se'n desprenen.

DE VISITA A L'ARXIU HISTÒRIC

No tothom ha estat dins un arxiu, sap com funciona, i quins són els documents que es custodien, o quina és la feina dels professionals que allí hi treballen.

Doncs, cap problema! Mitjançant el nostre Servei Didàctic, l'Arxiu Històric de Lleida ofereix, tant als alumnes de la Universitat com als alumnes d'Educació Secundària, una visita guiada per conèixer les seves funcions i els fons documentals que custodia.

La visita segueix el camí que faria un document o expedient des del moment que arriba a les nostres dependències procedent de qualsevol organisme o institució.

A través d'aquesta visita, els alumnes podran conèixer de primera mà, tant la funció de l'arxiu com la feina dels arxivistes i comprendre el valor dels fons documentals com a testimoni patrimonial del nostre passat. Tot això, el que fa, és augmentar i enfortir els nostres lligams amb el territori.

Les Institucions es posen en contacte amb l'arxiu via telefònica o per e-mail, i ...ja està!: visita concertada!

Amb aquestes visites, els alumnes aprenen a distingir les diferents tipologies documentals (textuals, gràfics, audiovisuals, electrònics), coneixen els instruments de descripció (guies, inventaris, catàlegs), diferencien el què són fons primàries i fons secundàries i, coneixen les funcions dels arxius (aplegar la documentació, classificar-la, ordenar-la, conservar-la i donar-la a conèixer).

A part d'aquestes visites que són de caire més educatiu, l'arxiu ofereix a la vegada, visites a altres grups o col·lectius específics interessats en conèixer les nostres instal·lacions i veure en viu i en directe els nostres fons documentals.

Comencem la ruta!

La visita s'inicia amb la projecció d'un vídeo que ens donarà una visió del què és un Arxiu Històric. A continuació es recrea el circuit que segueix la documentació des de que és generada a les oficines fins que arriba a les dependències dels nostres dipòsits: Moll de càrrega; Sala de desinsectació (si cal); Sala de tria; Sala de restauració; Dipòsit; Sala de consulta.

Els alumnes observen, d'aquesta manera, les característiques i condicions que ha de tenir l'edifici per poder complir les seves funcions: recollir, classificar, conservar i difondre la documentació que hi aplega, amb el màxim de seguretat i garanties.

El recorregut per l'arxiu continua visitant un dels 12 dipòsits que té l'edifici. In situ, els alumnes poden veure de primera mà quin és el sistema d'emmagatzematge i l'ordenació de la documentació, així com també visualitzen la variada tipologia documental i els diversos tipus de suports existents.

DE VISITA A L'ARXIU HISTÒRIC

Objectius didàctics

- * Visitar l'Arxiu Històric de Lleida.
- * Entendre les funcions d'un arxiu.
- * Conèixer les diferents tipologies documentals custodiades a l'arxiu Relacionar les diferents dependències amb la funció que tenen.
- * Seleccionar, analitzar i interpretar informació històrica de fonts directes i indirectes.
- * Apropar-se als instruments de descripció emprats.
- * Descobrir el valor i el potencial del fons documental com a testimoni del Passat.
- * Sensibilitzar els estudiants pel problema de la pèrdua de documentació: els documents d'arxiu són únics i irrepetibles.
- * Conèixer la utilitat de les fonts documentals per al coneixement del territori.
- * Aprendre a valorar i respectar el patrimoni documental propi i col·lectiu.

Un cop acabada la visita, la durada de la qual oscil·la entre 1'15-1'30 , els alumnes responen a un petit dossier-qüestionari amb diferents preguntes relacionades amb la visita realitzada a l'arxiu i es comenten dubtes i aclariments sorgits en el transcurs de la mateixa.

La mitjana de visites a l'arxiu realitzades a l'any oscil·la entre 10 i 12 grups (són grups de 15-20 alumnes) pel que fa als estudiants, i un parell de col·lectius específics.

Cal dir, que tant els alumnes, com els grups específics que ens visiten, resten sorpresos en veure la quantitat de documentació que conserva l'arxiu, la diversitat de suports en els que resta enregistrada la documentació i el nombre de quilòmetres de prestatgeria compacta amb més de 10 quilòmetres de documentació.

“La mitjana de visites a l'arxiu realitzades a l'any oscil·la entre 10 i 12 grups (són grups de 15-20 alumnes)...”

La mitjana de visites a l'arxiu realitzades a l'any oscil·la entre 10 i 12 grups (són grups de 15-20 alumnes) pel que fa als estudiants, i un parell de col·lectius específics.

Cal dir, que tant els alumnes, com els grups específics que ens visiten, resten sorpresos en veure la quantitat de documentació que conserva l'arxiu, la diversitat de suports en els que resta enregistrada la documentació i el nombre de quilòmetres de prestatgeria compacta amb més de 10 quilòmetres de documentació.

Entre els grups que ens han visitat destaquem:

UDL Grau d'Història, Història Contemporània s. XIX, Història de l'Art, Turisme

I.E.S. Joan Oró. Lleida (4art E.S.O.)

I.E.S. Gili i Gaya. Lleida (3er E.S.O.) I.E.S. Ramón J. Sender. Fraga (2on E.S.O.)

I.E.S La Caparrella . Lleida (1er Batxillerat)

Institut Castell dels Templers. Lleida

I.E.S. Almenar (4art E.S.O.)

Institut Les Heures. Lleida

I.E.S. Joan Solà, Torrefarrera (E.S.O.) Institut Municipal d'Ocupació Salvador Seguí. Lleida

Alumnes en pràctiques Arxiu Central Judicial. Lleida

Escola de Pràctiques I. Lleida (3er i 4art Primària)

Ens han visitat també el col·lectiu de Bibliotecaris de Lleida, Treballadors de la Gerència del Cadastre de Lleida i els treballadors del Col·legi d'Arquitectes de Lleida.

Cal esmentar també, les visites que anualment es duen a terme durant el mes de juny, amb motiu de la celebració de la Setmana Internacional dels Arxius .

Els professors opinen sobre la visita a l'Arxiu

“La visita que l'INS Castell dels Templers realitza a l'Arxiu Històric de Lleida és molt profitosa per als nostres alumnes ja que nosaltres cursem un PFI (Programes de Qualificació Professional Inicial) d'auxiliar d'oficina i serveis administratius en general, i en el nostre currículum hi ha desenvolupat un mòdul d'arxiu. En aquest, s'estudia els diferents conceptes d'arxius, entre ells l'històric, i és molt pràctic poder fer la visita per veure documents antics que es guarden, els tipus de documents i les diferents formes de guardar-ho i el tractament que se'ls hi dona. També trobem interessant l'estudi del recorregut del document des de que arriba a les vostres dependències fins que s'arxiva. És una visita que ens ajuda a veure en pràctica el que estudiem de forma teòrica.

Moltes gràcies per les vostres atencions,”

Maria Farrús

Grup d'alumnes de l'INS Castell dels Templers 2018

“... els alumnes, com a potencials investigadors, és bo que entrin de forma directa a veure les instal·lacions dels arxius, la tipologia de llurs fons i la forma com accedir a ells. “

Com cada any, una de les pràctiques de l'assignatura té com a finalitat, obrir el coneixement dels arxius als alumnes, ja que una part de l'assignatura, aborda l'estudi de la documentació com a font artística. Resulta interessant que els alumnes entrin a conèixer de forma directa la documentació i, a la vegada, el funcionament dels arxius.

La visita a l'Arxiu Històric Provincial de Lleida, resulta sempre, des d'aquest punt de vista, gratificant, ja que els alumnes veuen de forma directa tot el relacionat amb un arxiu, en el pla d'instal·lació i funcionament, i els seus fons, documentals i gràfics o audiovisuals (fotografia, plànols, mapes etc...).

Som conscients de la importància de la documentació, de la seva conservació i difusió i, en el nostre cas, els alumnes, com a potencials investigadors, és bo que entrin de forma directa a veure les instal·lacions dels arxius, la tipologia de llurs fons i la forma com accedir a ells. En fi que les visites a aquest Arxiu són sempre molt positives i interessants i ajuden sempre a completar els objectius d'aquesta assignatura.”

Treball de Camp de l'assignatura Literatura artística, del Grau d'Història de l'Art, de la Facultat de Lletres, de la Universitat de Lleida.

Prof. Francesc Fité Llevot

UN ANY DE PRESENCIA A LES XARXES SOCIALS

L'equip de l'Arxiu històric de Lleida creiem que els arxius han de ser institucions obertes i accessibles a la ciutadania, que ha de veure en ells un servei tant d'accés a la documentació dels fons que preserva com d'orientació sobre la informació relacionada amb l'àmbit territorial del propi servei, per aquesta raó es va elaborar un senzill projecte de comunicació, on després d'analitzar les nostres possibilitats d'incidència i capacitats de maneig de les eines a la nostra disposició i vam triar Twitter, Facebook i Instagram per iniciar la nostra incursió en el món de les xarxes socials. El 17 de gener de 2017 vam penjar el primer contingut i hem mantingut la nostra presència simultània en els 3 perfils:

Twitter @ahlleida;

Facebook
@ArxiuHistòricdeLleida,

Instagram @ahlleida.

Objectius

Vam valorar que era necessari augmentar el grau d'incidència de l'Arxiu sobre el grup d'usuaris naturals i sobre els potencials i per fer-ho s'havia de millorar:

- La difusió de continguts i documents del nostre Arxiu o de altres que tinguin relació amb l'àmbit territorial; de les activitats organitzades a les seves instal·lacions.
- La utilització dels canals de comunicació amb els usuaris, posant a l'abast tots els mitjans tecnològics que en fem ús, tant per a la comunicació formal com la informal.
- La interacció amb els usuaris, per promoure la participació i la col·laboració en algunes de les tasques i les activitats de l'Arxiu

Evolució del seguiment als perfils

El creixement en seguidors ha estat constant i significativa en tots tres perfils, amb una mitjana total de creixement mensual de 27 seguidors. Cal dir que el creixement més alt es va aconseguir el primer mes, però s'ha mantingut la tendència de creixement durant tots els mesos, fins i tot els de juliol i agost.

A data 8 de gener de 2018 hi ha un total de 1097 seguidors als tres perfils esmentats. En Twitter i Facebook, hi ha un 30% aproximadament dels nostres seguidors que tenen oberts perfils tant a Facebook com a Twitter. Desglossat pels diferents contes oberts:

Facebook: 400 seguidors, dels quals el 51% són homes i el 48% dones. La franja d'edat que presenta més seguidor als dos gèneres és la que va de 45 a 55 anys amb un 14% i 16% respectivament, seguida per la franja de 25 a 34 anys amb un 12% i 11% respectivament.

Twitter: 432 seguidors, dels quals el 43% són homes i el 57% dones. En aquest cas la franja d'edat predominant és la de 25

a 34 anys amb el 48%, però les següent franja són les de 35 a 44 amb el 18% i 45 a 54 anys amb el 19%.

Instagram: 265 seguidor

Continguts

Els continguts que s'han difós des dels diferents perfils es poden agrupar en tres grans temes:

- La difusió de fons i documents, atinent a criteris de singularitat o/i de calendari, a coincidències de data amb festes, esdeveniments o notícies actuals.
- La difusió de les diferents activitats realitzades a l'Arxiu o del seu propi funcionament.
- Esdeveniments socials d'actualitat del nostre àmbit geogràfic o professional.

Hem compartit un total de 464 publicacions, 164 han estat a Facebook, 215 a Twitter i 85 a Instagram. Les que han tingut més repercussió han estat les que recollien o es relacionaven amb els fets que s'esdevenien a l'entorn soci-polític que hem viscut en els últims mesos i que l'Arxiu no ha volgut defugir, posant-los en relació amb documents que es preserven als nostres fons. Així l'entrada que va obtenir els números més alts van ser les del 28 d'agost, el tall de l'autovia per part dels pagesos de les comarques de Lleida i les de l'11 de desembre en relació amb l'actuació judicial i policial al Museu de Lleida.

Activitats

Hem utilitzat les xarxes socials per demanar col·laboració per a identificació de fotografies i per a recollida de documentació de fets importants que han succeït en la ciutat de Lleida i la comarca del Segrià:

- Ens vam sumar a les campanyes de recollida de documents gràfics i sonors sobre els fets de l'1 i el 3 d'octubre en relació al Referèndum d'autodeterminació i l'aturada de país, i els del 10 i 11 de desembre en relació a les obres d'art del Museu de Lleida en el marc del conflicte

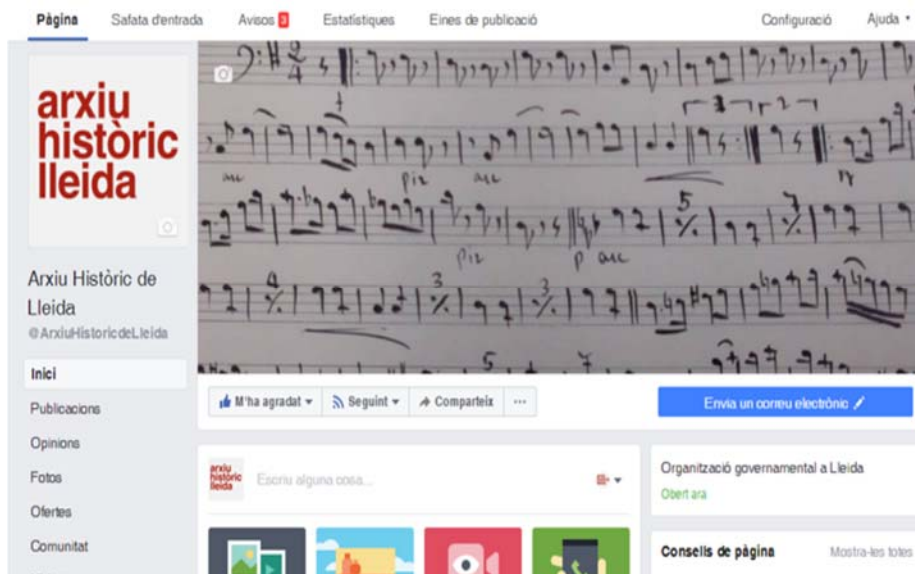
UN ANY DE PRESENCIA A LES XARXES SOCIALS

amb Sixena.

El perfil de facebook ha servit també de canal de consultes, algunes de les rebudes s'han resolt per aquest mateix canal i altres han derivat a comunicacions a través del correu electrònic i fins i tot presencials.

Objectiu per 2018

En aquest segon any, volem aprofundir la relació amb els nostres seguidors. Continuarem cercant la col·laboració dels usuaris, tant pel que fa a la recollida de documents relacionats amb l'actualitat, com cercant l'ajut de la seva expertesa per a completar el coneixement i la descripció en alguns fons.

Els articles han anat a càrrec:

Glòria Vilella Garcia
Carmina Garcia Badia
Maria Jesús Llavero Porcel

Amb la col·laboració de la resta de l'equip:

Irene Domingo Barberà
Anna Tarré Rey
Gerard Martínez Escarp

Telèfon: 973 288 250
Correu electrònic:
ahll.cultura@gencat.cat

DL: L 161-2018

ISSN 2604-1596

ISSN (Digital) 2604-160X

En la ciudad de Lérida a tres días del mes de Mayo de mil novecientos cincuenta y tres.
D. Jesús E. Martínez Fernando, Inspector Regional de Archivos de la Zona de Levante, procede a realizar la primera visita de inspección en este nuevo Archivo Histórico Provincial, que ha sido creado por O. M. de 26 de Febrero de 1.952 y cuya inauguración tendrá lugar el día de hoy.

Acompañado de la Srª Archivera Dª Mamele Rodríguez López-Cordon visita las salas del nuevo Archivo, que junto con la Biblioteca Pública ocupa la primera planta del antiguo convento de Dominicos del "Pasei".

Se muestran al Sr. Inspector los protocolos notariales desueltos por el Ilmo Cabildo y Excmo Ayuntamiento, que ascienden a 1.800 volúmenes y que convenientemente clasificados por localidad y orden cronológico se hallan colocados en las estanterías. Estos fondos se incrementarían con la documentación notarial de Seo de Urgel y los 6.500 documentos de los siglos XIV al XVII, relativos a la provincia de Lérida y Andorra, comprados al librero Sr. Portet, que depositados provisionalmente en el Archivo de la Corona de Aragón, han sido transportados en el día de ayer a Lérida, hallándose todavía en los cajones de origen.

Examina el Sr. Martínez Fernando el material de oficina y catalogación adquirido recientemente, sellos, papel sellado, carpetas, fichas etc, y el libro registro de entrada de documentos, todo ello de acuerdo con los modelos oficiales.

La Srª Archivera expone al Sr. Inspector